

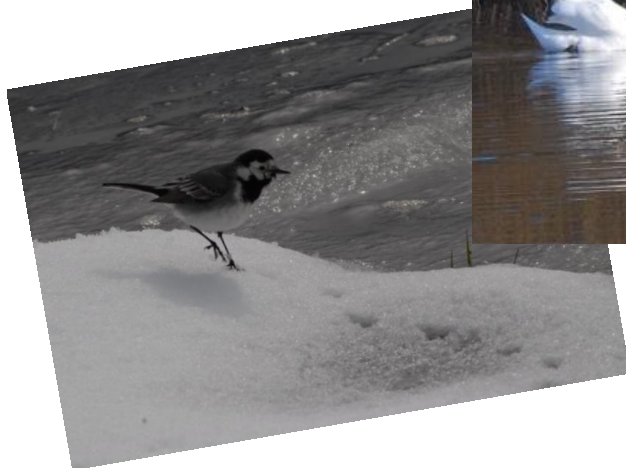
33. festival Turizmu pomaga lastna glava
"Turistični spominek mojega kraja"

OŠ PRESTRANEK
šolsko leto 2018/2019

Rakiški Stržen in reka Pivka – zatočišče ptic

Foto: Slavko Polak

Učenci:

7. razred: Jan Abram, Samanta Bergoč, Ajda Dedek, Nika Smerdelj, Ana Turk, Barbara Vatovec, Gašper Žele Bele;

8. razred: Anja Čopič, Gašper Hrovatin, Aleks Kontelj, Nik Malneršič, Marko Mislej, Danijel Poljšak, Tiana Požar, Kaja Šabec;

9. razred: Lucija Blažek, Jakob Dedek, Nika Drole, Maks Milharčič, Janez Rebec, Tajda Valenčič, Tinkara Vatovec, Lara Vukelič

Mentorice:

- Katarina Abram, dipl. vzgojiteljica
- Polona Požar, prof. športne vzgoje
- Alenka Slavec Geržina, prof. razrednega pouka

Zunanji mentor:

- mag. Slavko Polak, biolog

Za pomoč pri izdelavi turistične naloge in njeni izvedbi se zahvaljujemo vodstvu šole, učiteljem in učencem, ki so pri tem sodelovali. Zahvaljujemo se tudi mag. Slavku Polaku za pomoč in nova znanja na področju ptic, TIC-u Postojna, Krajevni skupnosti Štivan, Notranjskemu muzeju ter lokalnim ponudnikom kulinaričnih in turističnih storitev.

ŠOLA: Osnovna šola Prestranek, Ulica 25. maja 14 a, 6258 Prestranek

Tel.: 05 754 25 12

e-mail: os.prestranek@guest.arnes.si

**NASLOV RAZISKOVALNE NALOGE:
RAKIŠKI STRŽEN IN REKA PIVKA - ZATOČIŠČE PTIC**

Avtorji:

7. razred	8. razred	9. razred
1. Jan Abram	1 Anja Čopič	1 Lucija Blažek
2. Samanta Bergoč	2 Gašper Hrovatin	2 Jakob Dedek
3. Ajda Dedek	3 Aleks Kontelj	3 Nika Drole
4. Nika Smerdelj	4 Nik Malneršič	4 Maks Milharčič
5. Ana Turk	5 Marko Mislej	5 Janez Rebec
6. Barbara Vatovec	6 Danijel Poljšak	6 Tajda Valenčič
7. Gašper Žele Bele	7 Tiana Požar	7 Tinkara Vatovec
	8 Kaja Šabec	8 Lara Vukelič

Mentorice:

- Katarina Abram, dipl. vzgojiteljica
- Polona Požar, prof. športne vzgoje
- Alenka Slavec Geržina, prof. razrednega pouka

Povzetek

V raziskovalni turistični nalogi smo se osredotočili na Krajevno skupnost Štivan, v kateri smo pregledali že obstoječo turistično in kulinarčno ponudbo ter raziskali naravne danosti in kulturno dediščino. Najbolj nas je pritegnila raznovrstnost ptic na tem področju, zato smo si za osrednjo temo izbrali prav ptice. Pripravili smo pravljico »Ljubezen pod štivanskim mostom«, zloženko »Ptice v krajevni skupnosti Štivan«, izdelali spominke ter se dogovorili za voden ogled ptic kot idejo za dopolnitev turistične ponudbe v prihodnosti.

Ključne besede: opazovanje ptic, turistični spominek, Krajevna skupnost Štivan, turistična ponudba, trženje ponudbe

KAZALO

1	UVOD	4
2	RAZISKOVALNI DEL	5
2.1	CILJI RAZISKOVALNE NALOGE	5
2.2	PRIDOBIVANJE INFORMACIJ IN VIROV	5
2.3	PREGLED OBSTOJEČE TURISTIČNE IN KULINARIČNE PONUDBE TER KULTURNE DEDIŠČINE.....	6
2.4	NARAVNE ZNAČILNOSTI POREČJA RAKIŠKEGA STRŽENA DO SOTOČJA Z REKO PIVKO (KRAJEVNA SKUPNOST ŠTIVAN)	6
2.4.1	GEOLOŠKE IN RELIEFNE ZNAČILNOSTI.....	7
2.4.2	PODNEBJE	7
2.4.3	RASTLINSTVO.....	8
2.4.4	ŽIVALSTVO	8
2.5	PTICE NA OBMOČJU KRAJEVNE SKUPNOSTI ŠTIVAN.....	8
2.5.1	OPAZOVANJE PTIC.....	9
2.5.2	OPISI PTIC V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠTIVAN	11
3	TURISTIČNI PRODUKT	19
3.1	PRAVLJICA "LJUBEZEN POD ŠTIVANSKIM MOSTOM"	19
3.2	ZLOŽENKA: PTICE V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠTIVAN.....	20
3.3	VODEN OGLED PTIC – NADSTANDARDNI PROGRAM.....	20
3.4	SPOMINKI	20
3.4.1	IDEJE ZA NADGRADNJO TURISTIČNE PONUDBE.....	21
4	TRŽENJE IN PROMOCIJA	21
5	PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI TRŽNICI	21
6	ZAKLJUČEK	22
7	VIRI IN LITERATURA	23
8	PRILOGE	25
8.1	PRILOGA 1.....	25
8.2	PRILOGA 2.....	26

1 UVOD

V lanskem letu (2018) je v našem šolskem okolišu nastala nova krajevna skupnost Štivan, ki obsega naslednje vasi: Rakitnik, Grobišče in Matenjo vas. Območje se ponaša z neokrnjeno naravo, ki jo najbolj poznajo in cenijo domačini. Že duhovnik Janez Zabukovec je leta 1910 zapisal: »*Temu delu vasi ljudje ne pravijo drugače kot Štivan, po cerkvi, ki stoji tukaj posvečena na čast sv. Janezu Krstniku. Če prideš semkaj spomladi ter si ogledaš lepo cerkev in okolico, ki ni nič podobna, da je blizu Krasa, tedaj se ne bi čudil, ko bi ti prišla misel: Tukaj živeti, tukaj umreti, ni lepšega kraja na sveti. Travniki, polje, prijazni gozdiči, senčni logi, drevored, reka Pivka, vse se vrsti tako lepo in se spaja v tako krasno celoto, da se ti mora na mah priljubiti.*« (Perko, 2014). V raziskovalni nalogi bi želeli ta okraj približati širši javnosti, domačim in tujim gostom. Skozi Rakitnik in Matenjo vas se namreč vsako leto prepelje veliko tujih turistov, ki na poti na Hrvaško v teh krajih tudi prespijo. Ker jim želimo popestriti tukajšnje bivanje in jih v teh krajih zadržati kakšen dan dlje, bomo predstavili razne aktivnosti, ki jih tu lahko počnejo.

Naša prvotna ideja je bila, da bi raziskovali vodne vire, njihov pomen za prebivalce in turiste ter možnosti, ki jih voda ponuja. Po uvodnem raziskovanju in zbiranju podatkov smo kaj kmalu ugotovili, da so na območju Spodnje Pivke zelo pomembne in zanimive raznolike vrste ptic, ki pa jih ni še nihče sistematično dokumentiral, zato smo naše raziskovanje usmerili v ptice. Na tem območju so poleg običajnih in razširjenih vrst videli tudi razne redke in ogrožene ptice, ki k nam prihajajo v različnih letnih časih. Da imajo ptice v teh krajih zelo velik pomen, priča tudi dejstvo, da je na grbu občine Postojna, kamor sodi tudi naš šolski okoliš, upodobljen orol belorepec, ki je včasih gnezdil na Soviču¹. Ime Postojna izhaja iz nemškega izraza za besedo »orol« (Adler). Postojna je bila prvič omenjena že v 13. stoletju in sicer pod imenom **Arnsberg** (pozneje **Adelsberg**, ki v prevodu pomeni »orlov hrib«). Zanimivo je tudi to, da je drugo ime za orla belorepca tudi izraz postojna - po njem je Postojna tudi dobila ime.

Razlog za številne ptice, ki jih tu lahko opazimo, je tudi pomembna lega Postojnskih vrat, ki predstavljajo najzložnejši prehod iz notranjosti Slovenije proti morju in so zadnja, najnižja točka preleta na kateri se ptice selivke ustavijo pred nadaljevanjem svoje poti v južne kraje.

Slika 1: Grb občine Postojna²

¹ Hrib nad Postojno

² <https://www.postojna.si/files/other/posts/187/105/90830Grb%20z%20barvami.pdf>

2 RAZISKOVALNI DEL

2.1 CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Cilji naše raziskovalne naloge so:

- ugotoviti, katere so naravne značilnosti Spodnje Pivške kotline, s poudarkom na območju Krajevne skupnosti Štivan,
- spoznati naravne danosti in kulturno dediščino krajev Rakitnik, Matenja vas ter Grobišče,
- raziskati vrste ptic, ki so vidne na tem območju,
- poiskati obstoječe legende in/ali pripovedi o krajih v izbrani krajevni skupnosti,
- raziskati obstoječo turistično ponudbo in jo dopolniti z inovativnimi idejami,
- pripraviti spominke, ki jih bodo lahko turistični delavci prodajali.

Pripravili bomo nove ideje, kako privabiti turiste, kako jih zadržati pri nas kakšen dan več, kako jih motivirati za razne aktivnosti, primerne za vse starosti.

Ker je naslov letošnje turistične naloge *Spominek našega kraja*, bomo poskusili izdelati različne spominke z različnih področij in jih promovirati pri lokalnih ponudnikih turističnih storitev. Želimo si, da bi izdelani spominki turistom priklicali lep spomin na naše kraje.

2.2 PRIDOBIVANJE INFORMACIJ IN VIROV

Najprej bomo razmislili, raziskali in se poučili o tem, kaj vse nam Krajevna skupnost Štivan ponuja. Raziskali bomo območje spodnjega toka reke Pivke in Stržena, ki je njen zadnji desni pritok. Pripravili bomo fotografski natečaj na temo »Štivan v vseh lepotah: pokrajina in živalski svet«. Poiskali bomo pisne in internetne vire o izbrani tematiki, pri domačinih se bomo pozanimali o morebitnih legendah, o tipičnih jedeh in pijačah ter o naravni in kulturni dediščini. S pomočjo strokovnjaka (mag. Slavko Polak) se bomo poglobili v področje ornitologije in se udeležili vodenega opazovanja ptic, ki ga bomo poskušali umestiti v turistično ponudbo tega območja. Preverili bomo kulinarično ponudbo na tem območju in ponudbo prenočišč ter razmislili o dejavnostih, ki bi bile lahko zanimive za turiste v različnih letnih časih. Povezali se bomo s ponudniki turističnih storitev z relevantnimi okoliškimi inštitucijami in strokovnjaki:

- Krajevna skupnost Štivan (Matenja vas)
- Občina Postojna (Postojna)
- TIC Postojna (Postojna)
- Turistično društvo Postojna (Postojna)
- Notranjski muzej Postojna (Postojna)
- Biolog, mag. Slavko Polak
- Notranjski regijski park (Cerknica)
- Avio pub (Rakitnik)
- Smrekarjeva domačija (Grobišče)
- Livada bar (Rakitnik)
- Sobe Gril (Rakitnik)
- Vila Lemic (Rakitnik)
- Drevesnica Štivan (Matenja vas)
- Vrtnarstvo Biser (Rakitnik)
- Aeroklub Postojna (Rakitnik)

2.3 PREGLED OBSTOJEČE TURISTIČNE IN KULINARIČNE PONUDBE TER KULTURNE DEDIŠČINE

Grobišče

Grobišče so majhna vasica, ki je v zadnjem času zaživela z odprtjem eko kmečkega turizma – Smrekarjeve domačije. Tu lahko turisti prespijo in se okrepčajo z domačo ekološko hrano. Ambient je primeren za razna praznovanja in poslovna srečanja. Zanimivost v vasi so vodnjaki, ki ga ima skoraj vsaka hiša. Ob izhodu iz vasi stoji kapelica, ki je bila postavljena med letoma 1903 in 1904 (Brovč in Samsa, 2017).

Matenja vas

Matenja vas je ena izmed največjih naselji v občini Postojna. Sestavlja jo več delov: staro gručasto jedro, novo naselje ter dva obcestna dela. Staro jedro se začneja z velikih trgov, kjer raste okrog 200 let stara lipa, ob kateri stoji kamnita miza. Pod lipo se nahajta lepo obnovljena vaška »štirna« in spomenik tigrovcu Tonetu Črnaču. Pod starim jedrom je območje, imenovano Križni ali Kužni dol. Tu naj bi pokopavali žrtve kuge, ki je tod morila leta 1855. Staro jedro je večkrat pogorelo. K vasi spada tudi zaselek Štivan, kjer je osrednja stavba cerkev sv. Janeza Krstnika, sezidana leta 1643 (Brovč, 2016). V tem predelu se nahaja zelo uspešna drevesnica Štivan, ki poleg agro hortikulturnih storitev organizira razne kulturne in družabne prireditve. V sklopu drevesnice je urejena naravoslovna učna pot »Štivanski log«. Na začetku poti je urejen manjši park, z različnimi, večinoma tujerodnimi drevesnimi vrstami. V sklopu Drevesnice Štivan je tudi manjši ribnik v katerem se večkrat zadržuje jata rac (Golob in Novak, 2012).

Rakitnik

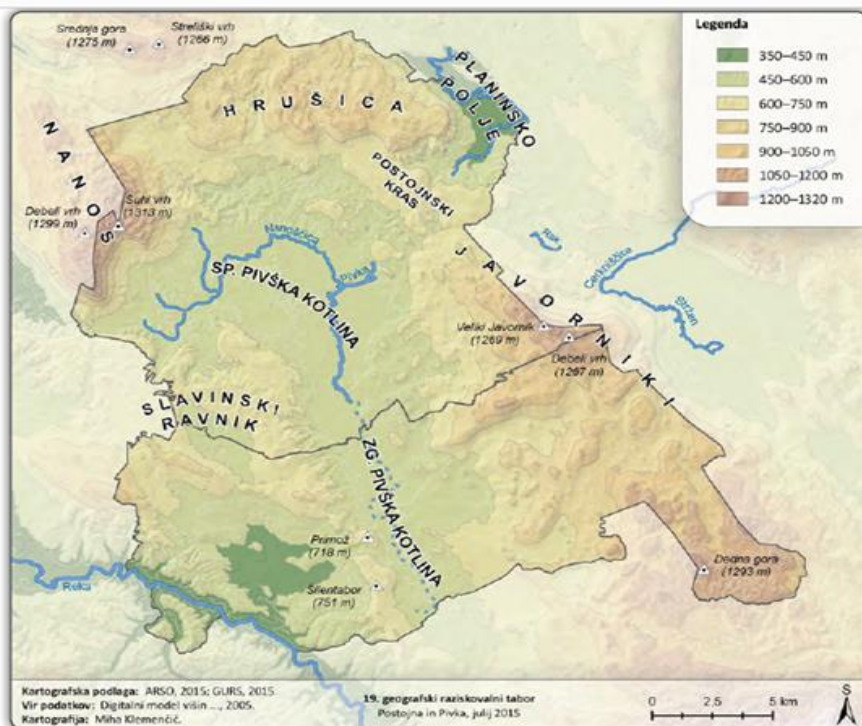
Rakitnik je vas, ki stoji ob glavni cesti na relaciji Ljubljana – Reka. Vas ima zelo staro zgodovino, saj se bila v listinah je omenjena že leta 1292. Današnje ime vasi je bilo prvič zapisano leta 1744. V vasi je lepo ohranjena cerkev Marijine zaroke, ki je bila zgrajena sredi 18. Stoletja, ter vaški vodnjak (Samsa, 2017).

Tu najdemo dva ponudnika prenočišč: Sobe Gril in Vilo Lemic. Turisti se lahko okrepčajo v vaški gostilni Livada bar. Prav tako se v Rakitniku nahaja Avio pub, ki nudi pestro kulinarično ponudbo. Pomemben del Rakitnika je tudi letališče Postojna. Na letališču deluje društvo Aeroklub Postojna, ki organizira šolo za pilote jadralnih letal. V hangarju ob letališču se nahaja največja zbirka starodobnih letal, ki si jo je možno ogledati ob predhodnem dogovoru. Lipican Aer, letalska družba iz Sečovelj, ponuja panoramske polete z letalom, prav tako po predhodnem dogovoru. Padalsko društvo prosti pad pa enkrat letno organizira skoke s padalom.

2.4 NARAVNE ZNAČILNOSTI POREČJA RAKIŠKEGA STRŽENA DO SOTOČJA Z REKO PIVKO (KRAJEVNA SKUPNOST ŠTIVAN)

Pivška kotlina je pokrajina porečja reke Pivke in njenih pritokov, ki jo zaradi razlik v geološki sestavi (apnenec in fliš) delimo na Zgornjo in Spodnjo Pivko (Klemnčič, M. et al., 2015). Je razgibana kotlina, ki jo na severozahodu obrobja Nanos, na severu Hrušica, na vzhodu Javorniki in Snežnik, na zahodu pa Slavinski Ravnik in Taborsko hribovje. Obsega površino okrog 160 km²³.

³ https://sl.wikipedia.org/wiki/Piv%C5%A1ka_kotlina

Slika 2: Pivška kotlina⁴

Zgornja Pivška kotlina je kraški ravnik med Koritnicami, Javorniki in Šilentabrom, Slavenskim ravnikom ter Prestrankom, kjer reka Pivka priteče iz apnenčastih na flišne kamnine, ki predstavljajo mejo s Spodnjo Pivško kotlino. Le ta se razprostira med Prestrankom, Razdrtom, Bukovjem in Postojno ter zajema celotno porečje Nanoščice.

Porečje Rakiškega Stržena je v jugozahodnem delu Slovenije. Vodotok teče na območju Spodnje Pivke, delu Pivške kotline, ki leži med Prestrankom in ponorom Pivke v Postojnski jami (Rupnik, 2017).

2.4.1 GEOLOŠKE IN RELIEFNE ZNAČILNOSTI

Gre za flišni, neprepustni del Pivške kotline, ki je na tem območju razvit v rečni relief z nižjimi griči in vmesnimi plitvimi dolinami. Največji del porečja Rakiškega stržena je kraški in sega v zakraselo, visoko dinarsko planoto Javorniki ter v kraško območje Zgornje Pivke. Manjši del porečja leži v flišnih kamninah, saj se vode iz južnega flišnega dela Postojne stekajo proti kraškemu kraku Rakiškega stržena in se po približno enem kilometru vanj tudi izlijejo (Rupnik, 2017).

Celoten del kraškega porečja Rakiškega Stržena gradijo različne vrste apnencev (levi breg vodotoka), nekraški del porečja pa dobiva vodo iz fliša (desni breg vodotoka). Take kamnine najdemo na južnem delu Postojne, vendar je tudi pod flišnimi kamninami kraška podlaga, o čemer priča najdena človeška ribica v enem izmed izvirov v flišu pri Rakitniku (Rupnik, 2017).

2.4.2 PODNEBJE

Na tem območju se prepletajo značilnosti zmerno celinskega in zmerno sredozemskega podnebja. Povprečna temperatura v tridesetletnem obdobju 1981-2010, ki je bila izmerjena na klimatološki postaji Postojna, je znašala 9,3°C, povprečna julijska temperatura 19°C in

⁴ Klemnčič, M. et al., 2015

januarska $-0,1^{\circ}\text{C}$. Temperatura zraka vpliva na temperaturo vodotoka in Rakiški stržen se lahko v sušnih poletnih mesecih segreje do 30°C (Rupnik, 2017).

2.4.3 RASTLINSTVO

Naravno rastje je dober pokazatelj lastnosti okolja, v našem primeru stalne vlažnosti in mokrotnosti. Za to območje sta značilni dve glavni lastnosti okolja, na kateri se mora prilagoditi tukajšnje rastje: poplave in visoke koncentracije hranil.

Prva skupina rastlin so indikatorji mokrih razmer in brez problemov prenesejo dlje trajajoče stanje poplavljenosti in hkrati tudi stanje, ko območje ni poplavljeno: črna jelša, črni topol, bela vrba, velecvetna mrtva kopriva, čremsa, logarica, navadni repuh, navadna krhlika...

Druga skupina rastlinskih indikatorjev kaže na preskrbljenost prsti z dušikovimi spojinami, saj se na območju Rakiškega stržena srečujemo z izredno obremenjenostjo, zato je kakovostno stanje vodotoka slabo, kar pomeni, da so voda in tla na tem območju polna hranil (onesnažil). Vrste, ki kažejo na omenjene značilnosti okolja, so veliki jesen, iva, navadna lipa, navadni repuh, velika kopriva, velecvetna mrtva kopriva itn. (Rupnik, 2017)

2.4.4 ŽIVALSTVO

Ker je Krajevna skupnost Štivan del Pivške kotline se tudi tu pojavljajo vse vrste živali, ki so značilne za Pivško kotlino. Živalski svet je zelo pester, predvsem v Javornikih, kjer v zavetju gozdov živijo različne živalske vrste: velike zveri, kot so ris, volk in medved. Najdemo tudi različne vrste kač (gož, črnica, gad, modras), pogosta sta zelenec in pozidna kuščarica, cvetoči sončni travniki pa so polni različnih vrst metuljev in hroščev. Na obširnih travniških in pašnikih je opaziti veliko ptic, npr.: smrdokavre, podhujke, slegur, več vrst škrjancev, drozgov in drugih ptic pevk. Med ujedami je opaziti planinskega orla in sokola selca.

V porečju reke Pivke najdemo številne sladkovodne ribe (krap, klen, rdečeperka, ščuka).

2.5 PTICE NA OBMOČJU KRAJEVNE SKUPNOSTI ŠTIVAN

Severno od Postojne so Postojnska vrata, ki so naravni prehod med Hrušico in Javorniki. To naravno značilnost izkoristijo tudi ptice pri svojih selitvah. Ob Strženu in reki Pivki se rade ustavljajo zaradi hrane, ki jo dobe v onesnaženi vodi, ki priteče iz čistilne naprave. Ker so površine poraščene z grmovjem in trstičevjem, imajo tudi mir in prostor za počitek. Največkrat lahko opazimo ptice selivke, ki prihajajo iz severnih krajev in se tu ustavijo na poti v tople kraje - to je zadnja postojanka na njihovi poti. Če je slabo vreme, se tu ustavijo za več dni in čakajo lepo vreme. Takrat je idealna priložnost za opazovanje. Velikokrat jih zagledamo že med samo vožnjo mimo letališča v Rakitniku.

Med 380 vrstami ptic, ki živijo v Sloveniji oz. so bile opažene pri nas, je kar 162 vrst ogroženih. Danes je glavni vzrok za to krčenje življenjskega prostora ptic ter velika uporaba herbicidov in pesticidov. Ogrožene so številne vrste (predvsem gnezdilke), ki živijo na poljedelskih površinah. Mednje sodijo tudi kosec, jerebica in poljski škrjanec, ki jih lahko vidimo na območju Krajevne skupnosti Štivan. Ogrožen je tudi belorepec, ranljive vrste pa so tudi kragulj, bela in črna štorclja, klavžar...

Najpomembnejši ukrep za zaščito teh vrst je zaščita še ohranjenega življenjskega prostora in ureditev novega. Organizacije za varovanje narave v nekaterih evropskih državah (tudi v Sloveniji) kupujejo zemljišča in poskrbijo, da so primerna za ptice.

2.5.1 OPAZOVANJE PTIC

Nasveti za opazovanje ptic so povzeti po priročniku Ptice (Lang, A., 2012) ter po spletni strani Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije⁵.

2.5.1.1 KAJ POTREBUJEMO ZA OPAZOVANJE PTIC

Oprema za opazovanje ptic:

- daljnogled
- spektiv
- fotoapar
- (slikovni) priročniki za določanje vrst
- terenska beležka
- primerna obleka

DALJNOGLED

Daljnogled je za opazovalce ptic najpomembnejši pripomoček, s katerim si bistveno olajšamo določevanje ptic. Precej jasneje lahko opazujemo tudi njihovo obnašanje, ne da bi jih pri tem preveč motili. Za začetnike je dovolj daljnogled z 8- do 10-kratno povečavo in s premerom sprednjih leč 40–50 mm. Pri izbiri je treba biti pozoren na ostrino, svetlobo in na kontraste med barvami.

SPEKTIV

Za opazovanje vodnih ptic, pobrežnikov in ptic, ki letijo na večji oddaljenosti ali višini, ter pri raziskovalnem delu v odprti krajini je velikokrat potrebna uporaba spektiva (običajne povečave so med 20- in 60-krat) in stojala. S spektivom lahko ptice opazujemo brez motenj. Priporočljivo je, da povečava ni večja od 60-kratne, premer sprednje leče pa ne manjši od 60 milimetrov.

FOTOAPARAT

Fotografiranje ptic ne sodi nujno k opazovanju, z vidika dokumentiranja opazovanj in posegov v naravo pa je lahko zelo pomembno.

PRIROČNIKI ZA DOLOČANJE VRST

Pomemben pripomoček pri opazovanju ptic je tudi slikovni priročnik za prepoznavanje vrst. V knjigarnah in knjižnicah so na voljo mnogi kvalitetni priročniki tudi v slovenskem jeziku.

Ptico lahko prepoznamo tudi po oglašanju. Za učenje in kot pomoč pri določanju so v knjigarnah na voljo tematske zgoščenke in filmi, obstajajo pa tudi spletne strani s posnetki oglašanj ter nekatere aplikacije za zmogljivejše mobilne telefone.

TERENSKA BELEŽKA

V terensko beležko si zapisujemo podatke o opazovanjih. Vedno si zapišimo tudi kraj, datum, uro, vreme in, kjer je možno, število, starost in spol ptic. Ptice lahko tudi skiciramo.

---

⁵ www.dopps.si

OBLEKA

Pri opazovanju ptic je priporočljiva obleka nevpadljivih barv, da živali čim manj motimo in vznemirjamo. S tem namenom poskrbimo tudi, da v naravi ustvarjamo čim manj hrupa s hojo in govorjenjem.

2.5.1.2 KJE OPAZUJEMO PTICE?

Ptice lahko vidimo povsod (v krmilnici, na domačem vrtu, na drevesu pred oknom, v parkih, v gozdu ...). Za začetnike je opazovanje v bližini doma lažje, saj je število vrst manjše kot npr. v parkih ali v gozdu.

2.5.1.3 KDAJ OPAZUJEMO PTICE?

OBDOBJE V LETU

Ptice lahko opazujemo skozi vse leto, saj v vsakem letnem času lahko vidimo kaj zanimivega. Še posebej zanimivo je lahko v času selitve in pozimi, ko lahko naletimo na nekatere redke ptice, ki pozimi zaradi pomanjkanja hrane zapustijo svoja severna domovanja.

Ptice selivke se selijo dvakrat na leto. Spomladi se selijo na območja, kjer gnezdijo. To obdobje za opazovanje ni tako zanimivo, saj ptice takrat navadno ne letijo v večjih skupinah. Jeseni se ptice selijo na jug, saj jim pozimi v Srednji Evropi najbolj primanjkuje hrane. Ta letni čas je še posebej zanimiv, saj se nekatere vrste ptic zbirajo v velike jate, preden se odpravijo v svoje zimsko bivališče na jug. Večinoma gre za žužkojede ptice, ki pozimi ne bi našle hrane, ali mesojede ptice, ki bi težko našle svoj plen, ker se le-ta pozimi skriva pod snegom in ledom. Ob vodi se zbirajo različne rase, gosi, kormorani in galebi. Na območjih, poraščenih s trsjem, pogosto vidimo jate škorcev, lastovke pa se pred potjo v Afriko zbirajo na električnih vodih.

Če jih tam, kjer se odločijo počivati pred zadnjo etapo potovanja, preseneti slabo vreme, ptice počakajo z nadaljnjo selitvijo, dokler se vreme ne izboljša. Takšna prekinitev omogoča opazovanje redkejših severnih vrst ptic.

Lepo je opazovati že samo selitev. Velike vrste, ki ne jadrajo, letijo v klinasti formaciji ali poševni črti (rase, gosi, kormorani, žerjavi). Ptice, ki letijo zadaj, so v zavetrju in tako varčujejo z energijo.

Štorklje in večje ujede pa višino pridobivajo s pomočjo stebrov dvigajočega se toplega zraka, nato pa večje razdalje premagajo z jadranjem z mirujočimi razprtimi krili.

ČAS DNEVA

Pri opazovanju ptic je pomemben tudi čas dneva. Najbolj primeren čas za opazovanje je čas, ko so ptice najdejavnije, to je zjutraj (v prvih treh urah po sončnem vzhodu), pozno popoldne in zvečer. Takrat se ptice tudi najbolj intenzivno oglašajo, pojejo, si iščejo hrano in pogosto letajo okrog. Opoldne ni primeren čas za opazovanje, še sploh če je vroče, saj takrat ptice počivajo.

2.5.1.4 KAKO OPAZUJEMO IN DOLOČAMO PTICE

Ptice bomo lažje opazovali in določali, če bomo čim bolj mirni in tihi, naši gibi pa umirjeni in počasni. Ker jih lahko redko opazujemo dlje časa, je pomembno, da si jih hitro in čim bolj natančno ogledamo, nato pa svoja opažanja primerjamo s slikami ptic v priročniku.

Pri opazovanju ptic je priporočljivo upoštevati naslednje korake:

- Navadno najprej opazimo, kakšne barve je ptica. Pozorni bodimo zlasti na barvo posameznih delov telesa. Ali opazimo kakšne posebne vzorce na glavi, perutih ali repu?
- Poskušajmo oceniti velikost opazovane ptice. Pri tem si lahko pomagamo tako, da za primerjavo vzamemo nam znano vrsto (na primer »manjši kot golob«, »večji kot vrabec«) oz. ptico po velikosti primerjamo z drugimi vrstami v bližini, ki jih že poznamo.
- Opazujemo tudi obliko telesa in posameznih telesnih delov, na primer obliko in velikost kljuna.
- Kakšno je vedenje opazovane ptice? Kako se premika po tleh – hodi ali poskakuje? Na kakšen način leti? Se drži sama ali v jati? Se raje zadržuje na tleh ali v krošnjah dreves?

Pri določanju si lahko pomagamo tako, da opazovano ptico skiciramo in da si značilnosti neznane vrste zapišemo. Neznane ptice lahko tudi fotografiramo. Tako jih bomo kasneje lažje določili ali pa sliko pokazali komu, ki nam bo pomagal pri določitvi.

2.5.2 OPISI PTIC V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠTIVAN

Na šoli nas je obiskal strokovnjak za opazovanje ptic na našem območju, mag. Slavko Polak, ki nam je povedal veliko zanimivih in novih stvari o pticah. Po pogovoru z njim smo pripravili seznam petnajstih ptic, ki smo jih želeli podrobneje preučiti, o njih zbrati osnovne podatke, ki bodo v pomoč tistim, ki bodo želeli opazovati ptice v naši krajevni skupnosti. Iz izbranih opisov bomo pripravili letak za samostojno opazovanje ptic, ki je eden od ciljev naše projektne naloge.

Seznam ptic:

1. bela štoklja,	9. prepelica,
2. belorepec,	10. priba,
3. kanja,	11. raca mlakarica,
4. klavžar,	12. rečni galeb,
5. kormoran,	13. ribji orel,
6. kosec,	14. siva čaplja
7. labod grbec,	15. velika bela čaplja
8. poljski škrjanec,	

BELA ŠTORKLJA
(*Ciconia ciconia*)⁶

Štorklja na enem od dimnikov v Rakitniku.
Foto: Polona Požar

To, da štorklja prinese dojenčka, je zgodba iz davnih časov. Bela štorklja je simbol rojstva, prinašalka sreče in blaginje. Je zavarovana vrsta.

OPIS: Štorklja je velik (95-110 cm) črno beli močvirnik z dolgim vratom, ki ga ima iztegnjenega tudi med letom. Za štorklje je značilno da znajo zelo dobro tudi jadрати (razpon kril je od 180-220 cm). Odrasli osebki imajo dolge rdeče noge in kljun, medtem ko imajo mladi konico kljuna temno obarvan, noge pa rožnate.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Štorklje se na selitev v tople kraje začnejo pripravljati že v drugi polovici avgusta, ko se zbirajo v nekoliko večje jate. Vrnejo se že marca, pri čemer samci priletijo nekaj dni prej.

Rade imajo odprto kulturno krajino, kjer se prepletajo travniki, njive, pašniki, posamezni sestoji dreves in naselja.

PREHRANA: Hrano iščejo v močvirjih, na travnikih, na poljih, lahko tudi v plitvejših tekočih ali stoječih vodah. Neredko vidimo, kako štorklje sledijo koscu med košnjo travnikov. Hrana štorkelj pri nas je zelo raznolika (žabe, deževniki, velike žuželke, miši, krti, kuščarji, kače...).

RAZMNOŽEVANJE: Štorklje si v večini primerov vsako leto poiščejo novega partnerja, zato se pari formirajo po prihodu na gnezdo. Ker par štorkelj vsako leto dograjuje in oblikuje staro gnezdo, lahko teža gnezda zraste tudi čez 500 kg. Pariti se začneta takoj po tem, ko sta gnezdo obnovila in ga zavarovala pred drugimi pari. Samica znese 3-6 jajc.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Od marca do septembra.

BELOREPEC⁷
(*Haliaeetus albicilla*)

Sinonim za belorepca, postojna, je stara slovenska beseda za orla, po kateri je dobilo ime mesto Postojna in se kot motiv pojavi v mestnem grbu.

OPIS: Med letom so zanj značilne široke dolge peruti, ki jih držijo vodoravno in spominjajo na deske, na koncu peruti ima dobro vidna posamezna peresa, noge s kraki, ter klinasti rep. Je zelo ogrožena vrsta.

Belorepec je zelo velika ujeda s širokimi perutmi in veliko glavo. Kot že pove ime, ima odrasel belorepec izrazito bel klinasti rep, ki je dobro viden zlasti v letu. V dolžino meri med 76 do 92cm, razpon kril pa ima med 200 -240 cm. Samica tehta med 4 – 6,9 kg, samci pa od 3,1 – 5,4 kg. Ima mogočen, blede rumen kljun, svetlo rjavo glavo in svetle oči, temen hrbet, ki odstopa od svetlejše glave in vratu ter bel rep. Leti do 100 km/uro.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Morska obala, porasla z drevjem, ob velikih jezerih in rekah, polnih rib. Pri nas se redno pojavlja na mokriščih Medvedce in Cerknjiško jezero ter ob rekah Drava in Mura.

PREHRANA: Belorepec lovi med nizkim preletom ali pa vztrajno čaka na preži. Prehranjuje se predvsem z ribami in vodnimi pticami (race in črne liske), ptice do velikosti čaplje, sesalci (do velikosti srne) in tudi mrhovina.

RAZMNOŽEVANJE: Veliko gnezdo splete iz vej in vejic v košnji starih dreves na bregu jezera, ob obali in čereh, pogosto ga uporabi več let zapored. Zarod ima enkrat letno, večinoma 2 belkasti jajci. Vali 36-42 dni. Za zarod skrbi 80-90 dni. V Sloveniji je zelo redek gnezdilec.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Celo leto, redko viden.

⁶ http://www.park-goricko.org/sl/informacija.asp?id_meta_type=60&id_jezik=0&id_language=0&id_informacija=388

⁷ <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/orli-in-drugi/>
<https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=674>
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Belorepec>

KANJA (*Buteo buteo*)⁸Rjasta kanja
(*Buteo rufinus*)

Kanji, ki ji ponekod pravijo tudi mišar, izjemen vid omogoča, da z velike višine opazi njeno najljubšo hrano. Vidi kar 8x bolje kot mi.

OPIS: Pojavlja se v variantah od enobarvno črnorjave do skoraj bele. V severovzhodni Evropi je zanjo značilno rdeče perje. Zraste od 50 – 57 cm, njen razpon kril pa je od 113 do 128 cm. Njen rep je kratek in zaobljen, drobno progast s temnim pasom na koncu. Zanjo je značilna čokata postava, z močnim vratom. Oster, kljukast kljun je črn, le njegova baza je temno rumena. Tudi noge so rumene, ostri kremplji pa črni.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Je najpogostejša ujeda v Srednji Evropi in tudi pri nas. Najdemo jo tako v listnatih kot tudi mešanih in iglastih gozdovih. Pogosto sedi na kolih na pašnikih ali na brzozavnih drogovih in preži na plen. Zimo prebije pri nas. Je značilna prebivalka kulturne krajine, kjer se travniki, njive in sadovnjaki prepletajo z grmovnatimi mejicami, gozdiči in naselji. V gozdu kanja gnezdi, na odprtih površinah pa lovi.

PREHRANA: Največ majhni glodavci, predvsem poljske miši, tudi podgane, hrčki, krti, voluharji, mladi zajci, ptice, kuščarji, žabe, žuželke.

RAZMNOŽEVANJE: Pri nas gnezdi od marca do maja. Gnezdo si, visoko na drevesu, zgradi iz vej in ga obloži s suhim rastlinjem, da je bolj udobno in toplo. Gnezdi enkrat na leto med marcem in avgustom (najpogosteje april/maj). Izvali 2 do 3 bela jajca z rjavkastimi pegami. Vali od 28 do 32 dni.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Vse leto, najpogosteje jo vidimo aprila, maja, junija in julija. Najlažje jo opazimo med iskanjem hrane. Pogosto sedi na stebrih ograj in si ogleduje bližnje travnike.

KLAVŽAR⁹
(*Geronticus eremita*)

Klavžarje so umetno ponovno naselili po Evropi. Letanja se po selitveni poti niso mogli naučiti od starejših klavžarjev, zato so jim pri tem pomagali ljudje. Letati so jih učili v spremstvu ultralahkih letal, ta pa so pristajala na manjših letališčih. Zato se klavžarji še danes radi ustavljajo na letališčih. Pri nas so bili prvič opaženi leta 2006 na letališču v Rakitniku pri Postojni.

OPIS: Veliki gladko črni klavžar ima razpon kril od 120 do 135 cm in povprečno težo 1 do 1,5 kg. Ta 70 do 80 cm dolga vrsta ima rdečkasto glavo in dolgi ukrivljeni rdeči kljun.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Klavžar živi v pustih, polpuščavskih in skalnih okoljih, velikokrat, ne pa vedno, tudi blizu tekočih voda. Stalno živi le v Maroku, Turčiji in Siriji. Klavžarja je zaradi ponovnega naseljevanja v Srednjo Evropo občasno mogoče opaziti tudi v Sloveniji.

PREHRANA: Prehranjuje se z žuželkami in manjšimi živalmi.

RAZMNOŽEVANJE: Gnezdi v kolonijah, na pečinah v skalnatih predelih jugovzhodne Anatolije, puščavah Srednjega vzhoda in Afrike. Izvali od 2 do 3 jajca.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Pri nas je redko viden. Čas selitve proti jugu se začne sredi avgusta.

⁸ <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/orli/kanja>

⁹ <https://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/ogrozeni-klavzar-priletel-na-gorenske-travnike>
<https://siol.net/novice/novice/foto-selitev-ibisov-oz-klavzarjev-cez-slovenijo-223054>
<https://sl.wikipedia.org/wiki/Klav%C5%BEar>
<https://www.cipra.org/sl/novice/4704>

<p>KORMORAN¹⁰ (<i>Phalacrocorax carbo</i>)</p> 	<p>Za kormorane je značilno, da imajo slabo razvito trtično žlezo, zato si svojega perja ne mastijo in se le-to v vodi premoči. Po lovu sedijo na obali z razprtimi krili in si sušijo perje.</p> <p>OPIS: Kormoran je zelo velik ptič, ki od kljukasto zavite konice kljuna do konca zaobljenega repa meri od 77 do 94 cm, razpon njegovih peruti pa znaša od 121 do 194 cm. Odrasli kormorani so skoraj v celoti črni, le njihova lica porašča svetlo perje, ob bazi spodnje čeljusti pa imajo še rumeno zaplato gole kože. Poleti je kormoranovo perje bolj sijoče – črno obrobljeno perje na krilih dobi bronast sijaj, perje po telesu vleče nekoliko na modro in zeleno; lica pa postanejo razločno bela. V času parjenja dobijo odrasli osebki belo perje še na vratu in glavi ter belo liso nad nogami. Mladi kormorani so bolj bledi, predvsem po vratu, njihov trebuh pa je pogosto povsem bel. V letu bomo kormorane spoznali po nekoliko zavitem oz. 'prelomljenem' dolgem vratu in letu v jati klinaste formacije, pri čemer zaradi zavetja, ki mu da daje ptič pred njim porabijo manj energije.</p> <p>ŽIVLJENSKI PROSTOR: Naseljuje tako celinske vode kot priobalni pas morja, vendar se izogiba plitvim in zelo globokim vodnim telesom ter majhnim in zaraščenim vodam. V Sloveniji so kormorani preletniki in zimski gosti ob morju ter na skoraj vseh večjih vodnih površinah bogatimi z ribami.</p> <p>PREHRANA: To je dnevno aktivna ptica, ki se na lov odpravi izključno čez dan. Kormoran med potapljanjem pleni v glavnem ribe, lovi pa tudi ostale vodne živali, na primer dvoživke in rake.</p> <p>RAZMNOŽEVANJE: Ta ptica gnezdi v kolonijah na drevesih. V zmernem pasu severne poloble navadno gnezdi med aprilom in junijem, drugje pa glede na lokalne podnebne razmere. Gnezdo iz vej in drugega rastlinskega materiala zgradi na drevesu, skalni polici, redkeje tudi na tleh. Kormorani radi gnezdiijo z drugimi vrstami ptic v kolonijah po nekaj deset do nekaj sto parov. Po 3 do 4 jajca izležejo enkrat letno.</p> <p>ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Je zelo razširjen in opazen čez celo leto.</p>
--	--

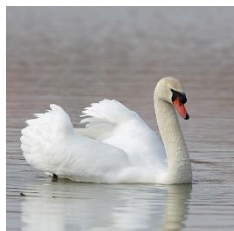
<p>KOSEC¹¹ (<i>Crex crex</i>)</p> 	<p>Kosec je predstavnik tukalic, ki ga pogosto slišimo in le redko vidimo.</p> <p>OPIS: Kosec je srednje velik ptič. Dolg je od 27 do 30 cm, razpon njegovih kril pa meri od 46 do 53 cm. Podoben je majhni, vitki poljski jerebici z daljšimi nogami in močnejšim kljunom. Na zgornji strani je rumenkasto rjav s temnimi lisami, po prsni in glavi pa ob straneh pretežno sivomoder, boki so rjavo-belo pegasti.</p> <p>ŽIVLJENSKI PROSTOR: Njegov življenjski prostor predstavljajo negnojene travniki, ki jih kosijo šele jeseni. Taka travišča najdemo na poplavnih območjih v dolinah, nekaj jih je tudi v visokogorju. Ker kosec gnezdi na tleh in poleti potrebuje kritje visoke trave, mu največji grožnji predstavljata opuščanje tradicionalnega načina kmetovanja na eni in intenzifikacija kmetijstva na drugi strani.</p> <p>PREHRANA: V mraku išče različne žuželke, stonoge, pajkovce, deževnike in polže, lovi pa tudi majhne vretenčarje, na primer mlade žabe. Je tudi mlade poganjke in semena rastlin.</p> <p>RAZMNOŽEVANJE: Gnezdi od maja do avgusta in lahko spelje dve legli. Izvali od 7 do 12 rjavkvastih jajc s temnordečimi pegami. Gnezdo zgradi iz odmrlih stebel in listov na tleh nepokošenih travnikov.</p> <p>ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Kosec se ponoči, leteč nizko nad zemljo, seli na velike razdalje. Na prezimovanje se odpravi zgodaj jeseni, vrne pa se spomladi.</p>
---	---

¹⁰ <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/kormorani/>

<https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/kormorani/kormoran>

¹¹ <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/tukalice/kosec>

LABOD GRBEC¹²
(*Cygnus olor*)

Laboda grbca so nekdanj pogosto lovili. Pred 100 leti je izginil iz večjega dela Evrope. Danes vrsta trpi predvsem pozimi, ko zaradi snega in ledu ne morejo priti do hrane in zato poginejo od lakote.

OPIS: Labod grbec je ogromen ptič. Njegov trup je dolg okoli 80 cm, skupaj z vratom pa meri od 140 do 160 cm, razpon njegovih peruti pa od 200 do 240 cm. Njegovo perje je v celoti belo. Ima oranžno rdeč kljun s črno bazo, črne so tudi noge. Ime mu je dala opazna črna grba na čelu. Ima majhno glavo na zelo dolgem vratu, ki ga med plavanjem drži navpično ali pa v obliki črke S. V vodi je ta veličasten ptič zelo eleganten, na kopnem pa neroden in nebogljen.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Je vodna ptica, saj je njegovo življenje vezano na vodne življenjske prostore. Ugajajo mu močvirja, plitva jezera in počasi tekoče čiste reke.

PREHRANA: Je rastlinojed, ki se hrani pretežno s potopljenimi deli vodnih rastlin in algami, na kopnem pa se rad 'pase' na travnikih. Občasno se na njegovem jedilnem listu znajde tudi kakšna dvoživka in nevretenčar, predvsem žuželka ali polž.

RAZMNOŽEVANJE: Ponekod gnezdi na morski obali, rad pa se zadržuje tudi na umetnih vodnih telesih, kot so gramoznice ali ribniki. Gnezdo, velik kup vodnega rastlinja, zgradi na obali tik ob vodi. Labod je zvest partner, saj samica in samec ostaneta skupaj celo življenje. Če je bila gnezditev uspešna, se labodji par na isto gnezdo vrača leto za letom. Pri nas gnezdi v aprilu in maju, opazujemo pa ga lahko celo leto. Zarod imajo 1x letno. Izležejo pa 5-8 zelenkasto sivih jajc. Ko mladiči dopolnijo 4 – 5 mesecev in znajo leteti, jih starši spodijo.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Celo leto.

POLJSKI ŠKRJANEC¹³
(*Alauda arvensis*)

Še pred nekaj leti je bil zaščitni znak livad. A zaradi intenzivnega kmetovanja in gojenja visokih rastlin njegov življenjski prostor izginja in njegovo število ponekod močno upada.

OPIS: Je nekoliko večji in zajetnejši od vrabca, dolg je od 16 do 18 cm. Po trebuhu je umazano bel, po hrbtu pa sivkasto rjav in izrazito vzdolžno progast. Te proge sežejo tudi na njegove okrase prsi in boke. Če ga preplašimo, se, frfotajoč nizko nad tlemi, umakne nedaleč stran. Med tem kratkim letom lahko opazimo značilno bel zunanji rob njegovega repa. Poljskega škrjanca bomo največkrat prej slišali kot videli.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Odprta pokrajina, kot so livade, barja, planote, sipine na obalnem območju, obdelana polja z nizkimi kulturami in oazami, vlažni travniki, tudi visokogorje. Poljski škrjanec je stalnica, ki se pred hudim mrazom izjemoma umakne v kraje brez snega. Pticam, ki živijo pri nas se tako pozimi pridružijo tisti škrjanci, ki so gnezdili na severu Evrope.

PREHRANA: Žuželke in njihove ličinke, pajki, majhni polži in črvi; pozimi semena in zeleni deli rastlin, včasih hrano poišče tudi na tleh.

RAZMNOŽEVANJE: Jamico, ki jo izkoplje na tleh, postelje z nekaj mehke trave. Samica vali sama, dvakrat letno po 3 do 5 sivkastih jajčk.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: V Sloveniji je poljski škrjanec pogost gnezdilec in pomemben člen kulturne krajine. Opazujemo ga lahko čez celo leto.

¹² <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/plovci/labod-grbec>

¹³ <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/skrjanci/poljski-skrjanec>

PREPELICA¹⁴
(*Coturnix coturnix*)

Je najmanjša poljska kura, ki živi v Sloveniji. Redko jo vidimo, pogosto pa jo slišimo.

OPIS: To je zelo majhen, a lepo zaobljen ptič. Od konice kljuna do konca repa je dolga od 16 do 18 cm. Prepelica se z varovalno obarvanim grahasto-progastim perjem zlije z okolico. Njeno perje je rjasto rjavo s temno rjavimi progami po hrbtu, prsih, bokih in glavi. Grlo, lica in okrogel trebuh so svetle, peščene barve. Enake barve so tudi proge na hrbtu, perutih in bokih. Samice in samci se razlikujejo po barvi grla. Samci imajo črn podbradek, grlo samic pa je umazano bele barve.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Živijo na odprtih, toplih poljih, kjer med visoko travo najdejo žuželke, naseljujejo površine z ozimnim žitom, deteljo in lucerno ali zapleveljena neobdelana polja. Je ptica selivka, ki prezimuje v topli Afriki. V naše kraje se navadno vrne aprila in tu ostane vse do oktobra, ko jo hladne noči in krajši dnevi spodbudijo k selitvi.

PREHRANA: Kar se hrane tiče ni izbirčna. Na svojih pohodih brska za žuželkami in ostalimi nevretenčarji, rada pa zoblje tudi različno zrnje.

RAZMNOŽEVANJE: Z izjemo gorskega sveta gnezdi po vsej Sloveniji, zato jo štejemo med dokaj pogoste gnezdilke. Maja in junija v kotanjo na tleh izleže okoli deset rumenkastih jajčk s temnimi pegami, iz katerih se izvalijo drobni ptiči, ki svoji mami sledijo kamor koli gre.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Od aprila do oktobra.

PRIBA¹⁵
(*Vanellus vanellus*)

Priba je glasen ptič, ki ga pogosto slišimo tudi ponoči.

OPIS: Od konice kratkega, ozkega kljuna do konca repa meri od 28 do 31 cm. Razpon značilno širokih kril z zaobljenim koncem je med 67 in 72 cm. Pribo bomo težko zamenjali s kakšno drugo vrsto. Od daleč je to črna bela ptica na dolgih nogah, če pa jo imamo možnost videti od blizu, opazimo, da se barva njenega hrpta in zgornje strani kril kovinsko lesketa v prelivajočih se temno zelenih do rjavo vijoličnih barvnih odtenkih. Le pozimi robovi peres na njenem hrbtu obledijo. Črni so sprednji del vratu, kljun, proga čez bela lica in vrh glave, ki ga krasí dolg čop tankih peres. Belina trebuha se po spodnji strani kril razliva do 'zapestja', preostali del spodnje strani kril je črn. Trtica in spodnji del repa sta rjasto rjave barve, zgornja stran repa pa je bela s črno trikotno risbo na koncu. Noge so umazano rožnate barve.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Najraje izbira naravne mokrotne travnike, gnezdi pa tudi na pašnikih in tratah z zaplatami gole zemlje in celo na njivah. Plitvo gnezdo napraska na predelih z nizkim rastjem. Po končanem gnezdenju se pribe zbirajo v velike jate, ki se nato selijo iz Evrope na prezimovališča v Afriki.

PREHRANA: Hrani se v glavnem z žuželkami, tako z ličinkami kot z odraslimi osebki, lovi tudi pajke, polže, deževnike in dvoživke, manjši del njene prehrane pa predstavljajo semena in drugi deli rastlin.

RAZMNOŽEVANJE: Gnezdi predvsem na kmetijskih obdelovalnih površinah. Ker gnezdi na tleh, jo ogrožajo intenzivna uporaba strojev in zgodnja košnja travnikov. Gnezdi med aprilom in julijem. Enkrat letno izleže 4 rjavkasta jajca s črnimi pegami.

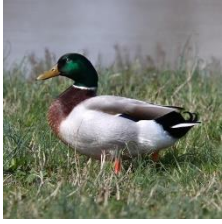
ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Od marca do avgusta.

¹⁴ <http://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/poljske-kure/prepelica>

¹⁵ <http://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/dezevniki/priba>

RACA MLAKARICA

¹⁶(*Anas platyrhynchos*)

Samec mlakarice

Samica mlakarice

Je najpogostejša vodna ptica v Evropi in med racami najbolj razširjena. OPIS: Je največja rasa, ki gnezdi pri nas. Iztegnjena je dolga od 50 do dobrih 60 cm, razpon njenih kril pa meri od 80 cm do skoraj 1 m. Samci so enostavno prepoznavni in nezamenljivi. V svatovskem perju imajo rumen kljun, kovinsko temno zeleno glavo, bel obroč okrog vratu, vijolično rjav vrat in prsi ter svetlo siv trebuh in boke. Hrbet in krila so temnejše sive barve, sredinska peresa črnega repa pa ima zavita navzgor. Samica je rjave varovalne barve. Njen kljun je črno-oranžen. Za oba spola te vrste je značilno belo obrobljeno temno modro zrcalo, kot pravimo barvitemu delu na bazi zgornje strani kril. Po parjenju samci zamenjajo perje. Takrat so zelo podobni samicam, spoznamo pa jih po zelenkasto rumenem kljunu.

PREHRANA: Hranijo se v plitvih vodnih telesih, pretežno z vodnim rastlinjem in vodnimi nevretenčarji. Jeseni in pozimi jih lahko opazimo tudi daleč od vode, ko po poljih stikajo za semeni.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Stojee vode vseh vrst od obale do gora, tudi v naseljih, v parkih in vrtnih ribnikih.

RAZMNOŽEVANJE: Čeprav je vezana na vodo, lahko naredi gnezdo daleč stran v gozdovih. Takoj, ko se mladiči zvalijo, jih odpelje do najbližje vode. Mlakarice si v mestih za gnezdenje izberejo nenavadne prostore, na primer strehe hiš in večje cvetlične lončke. Vseeno pa so jim najbolj všeč poplavna območja in počasi tekoče reke s plitvimi deli, hitro tekočih skalnatih rek pa se navadno izogibajo. Njeno gnezdo je preprosto. V kotanjo na tleh znese rastlinski material, za večjo udobnost pa doda kakšno pero. Gnezdi med marcem in julijem. Izleže 7 do 13 zelenkastih do rjavkastih jajc.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Celo leto.

REČNI GALEB

¹⁷(*Chroicocephalus ridibundus*)

Rečni galeb (desno odrasel osebek, levo mlad v svoji prvi zimski obleki).

Rečni galebi so najpogostejši galebi v notranjosti celine, živijo tudi na obali. OPIS: Rečni galeb je 35-38 cm, njegov razpon kril pa meri okoli 100 cm. Sodi med manjše vrste galebov. Samec in samička sta enake barve. Odrasel ima poleti vso glavo v barvi temne čokolade, vrat, prsi, trebuh in trtica so brezmadežno beli, hrbet in krila enakomerno pepelnato sivi, rob repa in konice kril pa so črne. Pozimi čokoladno kapuco zamenja bela, za očesom in ob ušesu pa ostane značilna črna oznaka. Perje mladih rečnih galebov vsebuje več rjave barve in je bolj pisano. Je družabna ptica, ki se druži v manjše ali večje jate.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Gnezdi tako na obali kot v notranjosti na aluvialnih ravninah, v trstičih, mokriščih; zunaj obdobja gnezdenja biva ob različnih vodah.

PREHRANA: Je podnevi aktiven vsejed, ki se hrani z raznoraznimi nevretenčarji in njihovimi ličinkami, pa tudi s semeni, mrhovino in še čim. Zlasti izven gnezditvenega obdobja se preživlja s človeškimi odpadki.

RAZMNOŽEVANJE: Gnezdo zgradi na tleh na prodnatih bregovih ali v gostem, ne previsokem rastju, kot je šaš. Gnezdi kolonijno, aprila in maja (1 zarod letno), večinoma 3 rjasto do olivno rjava jajca s temnimi madeži. Valijo 22-26 dni, mladiči so delno begavci in takoj zapustijo gnezdo, vendar čepijo v njegovi bližini, zletijo s približno 35 dnevi.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Skozi vse leto.

¹⁶ <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/plovci/mlakarica>

¹⁷ <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/galebi/rečni-galeb>

RIBJI OREL¹⁸
(*Pandion haliaetus*)

Spada med ogroženo vrsto ptic. Njegova posebnost je, da napoveduje dober ribolov.

OPIS: Ribji orel je črno-bele-rjave barve. Spodnja stran močnih prstov je polna ostrih konic, da mu spolzka riba ne more zdrsniti iz krempljev. Velik je 55-60 cm in tehta 1,4 kg. Razpon njegovih kril je 140-170 cm.

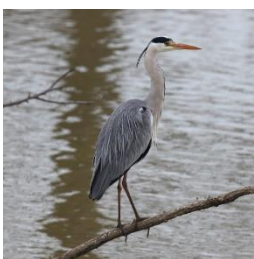
ŽIVLJENSKI PROSTOR: Vode, bogate z ribami, brakične vode na obali, tudi tik ob morski obali: med selitvijo so redno vidni ob ribnikih, jezerih ter rekah z veliko rib: prezimi v Afriki, južno od Sahare. V Sloveniji ga vidimo le v preletu.

PREHRANA: Srednje velike ribe, ki jih po strmoglavljenju v vodo zgrabi z nogami.

RAZMNOŽEVANJE: Ima mogočno gnezdo na visokih, starih drevesih, večinoma borih, ali na čereh, pogosto ga uporablja več let zapored; naseli tudi umetna gnezda, ki mu jih človek uredi na električnih drogovich; 1 zarod na leto, večinoma 3 umazano bela jajca. Vali približno 35-38 dni, za zarod pa skrbi od 6 do 8. tednov.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: V Sloveniji je reden gost med selitvijo, predvsem spomladi na SV Sloveniji.

SIVA ČAPLJA¹⁹
(*Ardea cinerea*)

Je znana ljubiteljica rib.

OPIS: Z iztegnjenim vratom je dolga od 84 do 102 cm, razpon njenih peruti pa meri od 155 do 172 cm. Zgornji del njenega telesa je bolj ali manj enotno pepelnato siv, trebušni del je sivo bel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga med počitkom popolnoma uvije, je spredaj bel, krasijo ga vzdolžne črne črte. Nad rumenim očesom teče proti zadnjemu delu glave črna proga, ki se na tilniku konča s perjanico iz treh dolgih črnih peres. Odrasle živali imajo čelo in teme popolnoma belo, medtem ko je ta del glave pri mladih osebkih siv. Njen dolg in močan kljun umazano rumene barve ima obliko bodala.

PREHRANA: Ure dolgo lahko nepremično stoji na bregu reke in čaka, da nič hudega sluteča riba ali rak pride mimo nje, takrat bliskovito iztegne vrat in zgrabi plen. Drugič pa na dolgih rumenkasto sivih nogah brodi ob bregu jezera ali previdno stopa po močvirju ali travniku in opreza za dvoživkami, plazilci in malimi sesalci. Njenemu ostremu vidu ne uidejo niti polži, žuželke in ptičji mladiči.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Siva čaplja je selivka, ki se na jug odpravi septembra ali oktobra. V manjših jatah se seli ponoči. V naših krajih lahko zimo večinoma prebrodi, zato jo v Sloveniji videvamo preko celega leta. Zadržuje se na plitvih vodah z gosto poseljenimi nabrežji, na vlažnih območjih, ob jarkih, jezerih v parkih in tudi na njivah.

RAZMNOŽEVANJE: Gnezdo, v katerega se pogosto vrača leto za letom, si najrajši zgradi v krošnji visokih dreves v bližini jezera ali reke, oziroma tam, kjer se počuti varno pred plenilci. Zato gnezdi tudi v neprehodnem trstičju ali na nedostopnih skalnih pečinah. Na gnezditvena območja se siva čaplja vrne že zgodaj spomladi in gnezdi od februarja do aprila. Znana je po tem, da rada gnezdi v velikih kolonijah. Pri nas večinoma gnezdi v manjših skupinah ali celo posamič. Enkrat letno izvali od 3 do 5 blede zelenih jajc, ki jih vali od 25 – 26 dni.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Celo leto.

¹⁸ <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/orli-in-drugi/>

¹⁹ <https://www.notranjski-park.si/zobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/caplje/siva-caplja>

**VELIKA BELA
ČAPLJA**²⁰
(*Egretta alba*)

Je ena najbolj razširjenih ptičjih vrst na svetu, ki jo srečujemo na vseh celinah. OPIS: Je velika, a vitka, povsem bela čaplja. Če bi jo popolnoma iztegnili, bi od konice kljuna do konca repa namerili od 85 do 100 cm, razpon njenih peruti pa sega od 145 do 170 cm. Po velikosti in snežnobelem perju jo bomo zlahka prepoznali, poleg tega so zanjo značilne v celoti temne noge, vključno s temnimi prsti. Njen dolg, bodalasto oblikovan kljun je izven gnezditvene sezone rumen, med gnezdenjem pa potemni. V tem času ji noge nad koleni posvetlijo in na hrbtu poženejo dolga peresa, ki segajo daleč čez rep. Podobna peresa ji poženejo tudi na prsih. Je dnevna ptica, ki je najbolj aktivna v jutranjem in večernem mraku, ko si posamič ali v manjših skupinah išče hrano.

PREHRANA: Na območjih mokrišč, na primer na jezerih in rekah, močvirjih ali morskih obalah, večinoma pleni ribe, dvoživke, kače in vodne nevretenčarje – v glavnem žuželke in rake. Na suhih območjih glavnino njene prehrane predstavljajo kopenske živali, kot so velike žuželke, plazilci, mladi ptiči in mali sesalci.

ŽIVLJENSKI PROSTOR: Gnezdi v trstičju ali na drevju ob vodi, hrano pa išče na travnikih in poljih ter nizki vodi.

RAZMNOŽEVANJE: Velika bela čaplja gnezdi od aprila do junija v različno velikih kolonijah, od nekaj deset do več sto parov. Enkrat letno izleže od 3 do 5 blede modrih jajc.

ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: V Sloveniji velika bela čaplja ne gnezdi, je pa reden gost na svojih selitvah. Nekaj jih pri nas tudi prezimi, zato lahko te lepote redno opazujemo tudi na Cerkniškem jezeru.

3 TURISTIČNI PRODUKT

Domislili smo se različnih spominkov, značilnih za območje Krajevne skupnosti Štivan. Izhajali smo iz naravnih in kulturnih danosti tega območja, rdeča nit pa so nam bile ptice, saj smo si jih izbrali za glavno vodilo naše naloge. Nekatero spominke bomo dejansko izdelali, druge samo predstavljamo kot možnost (nekatero ideje so prezahtevne, da bi jih izdelali učenci sami, lahko pa bi idejo predstavili kakšnemu lokalnem podjetju, ki bi se morda odločilo za izdelavo). Izdelke bi lahko dejansko tržili pri lokalnih gostinskih ponudnikih in pri ponudnikih prenočišč.

3.1 PRAVLJICA “LJUBEZEN POD ŠTIVANSKIM MOSTOM”

Ko smo domačine povprašali o morebitnih legendah tega območja, smo ugotovili, da ne obstajajo. Zato smo sami napisali pravljico (priloga 1), ki bi se v nekem času v preteklosti lahko zgodila na tem območju. V zgodovinskih zapisih smo celo našli omembo imena Mathaeus. V pravljico smo vpletli nesrečno ljubezensko zgodbo, ptice (race in labode, ki so redno vidni na tem območju), znameniti cerkvi v Štivanu in Rakitniku in pogačo, ki bi jo tudi lahko ponudili kot kulinarični spominek. Zgodba bi lahko bila osnova za poročno ponudbo: npr. zaroka v cerkvi Marijine zaroke ali na letalu ob preletu nad Rakitnikom, poročno slavlje/pogostitev v Avio pubu ali Smrekarjevi domačiji. Svatje bi kot spomin na poroko dobili posebno ‘labodjo’ pogačo ali milo v obliki laboda, mladoporočenca bi z odprto kočijo popeljali po poteh zaljubljenega para do štivanskega mostička ipd.

Pravljico bomo tudi ilustrirali in upamo, da bo sčasoma morda resnično postala del kulturne dediščine tega kraja, prava legenda.

²⁰ <https://www.notranjski-park.si/zobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/caplje/velika-bela-caplja>

3.2 ZLOŽENKA: PTICE V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠTIVAN

Pripravljena zloženska je v prilogi 2.

3.3 VODEN OGLED PTIC – NADSTANDARDNI PROGRAM

Pri izdelavi raziskovalne naloge smo se obrnili na mag. Slavka Polaka, ki je strokovnjak na področju ornitologije in se z njim dogovorili za voden ogled ptic na območju krajevne skupnosti Štivan (ob porečju Stržena in reke Pivke). Njegova želja je, da bi navdušil otroke za opazovanje ptic in da bi morda v prihodnosti skupaj oblikovali sistematičen pregled ptic tega območja.

Voden ogled ptic bi lahko ponudili šolam kot dan dejavnosti ter manjšim skupinam turistov ali celo posameznikom. Zbirna točka je letališče Postojna, v Rakitniku. Pot ogleda poteka ob Strženu do čistilne naprave. Tu zavijemo in pot nadaljujemo proti vasi Grobišče in pridemo do sotočja Stržena in reke Pivke in se ob njeni strugi vrnemo nazaj do Rakitnika.

3.4 SPOMINKI

Osnova za našo turistično ponudbo in nabor spominkov je pravljica »Pod štivanskim mostom«, rdeča nit vseh spominkov pa so ptice. Pripravili smo nabor številnih idej, za realizacijo pa bomo izbrali le nekatere izmed njih. Želimo si, da bi se nad spominki navdušili lokalni ponudniki turističnih storitev, ki bi jih tudi tržili.

Spominki:

- mini grafike ptic,
- družabna igra s kartami – »Črni Peter/Spomin«,
- otroška družabna igra na način igre »Brain box«,
- kulinarčni spominek: Labodja pogača s semeni,
- kulinarčni spominek: orlov prigrizek (frutabella),
- razglednice z motivi ptic,
- magnetki s fotografijami otrok s fotografskega natečaja,
- obeski za ključe,
- ročno izdelan nakit s posebnimi obeski,
- glineni kipci ptic,
- milo z izvlečkom sivke v obliki ptice,
- lesene ptičje hišice,
- instrument – žaba z udarjalko (iz orehovit lupinic),
- instrument – ptički iz gline, ki žvižgajo,
- okrask za dom – mobile (iz naravnih materialov),
- »teleskop«,
- pozitivne misli na glinenih silhuetah ptic,
- leseni kanuji in/ali letalca.

3.4.1 IDEJE ZA NADGRADNJO TURISTIČNE PONUDBE

Turistom bi lahko ob obstoječi ponudbi ponudili še razne športne dejavnosti, ki jih domačini večkrat izvajajo: kolesarjenje, supanje na poplavljenih območjih, vožnja s kajakom po reki Pivki, v zimskem času drsanje in kiting.

Ker po našem mnenju v občini Postojna primanjkuje kampov, bi lahko le tega zgradili na našem območju. Gre namreč za izredno lepo naravo, mirne kraje in turistom zanimivo destinacijo. V poletnem času lahko večkrat vidimo kamperje, ki so parkirani na neurejenih območjih kar ob cesti.

4 TRŽENJE IN PROMOCIJA

Našo idejo smo že predstavili:

- TIC-u Postojna,
- Notranjskemu muzeju Postojna,
- Drevesnici Štivan ter
- domačinom.

Njihov odziv je bil izredno pozitiven. Ideja se jim je zdela dobra in pri izvedbi le te nam bodo pomagali.

V prihodnje bomo raziskovalno nalogo predstavili še pri ostalih ponudnikih:

- Občina Postojna,
- Turistično društvo Postojna,
- Krajevna skupnost Štivan,
- Smrekarjeva domačija,
- Sobe Gril,
- Vila Lemic,
- Avio pub,
- Livada bar.

Tudi njih bomo povprašali za sponzorska sredstva in jim v zameno ponudili naše zloženke in spominke. Njihove storitve pa bomo promovirali na stojnici, ki jo nameravamo razstaviti tudi v Postojni ob tednu vseživljenjskega učenja ter na tradicionalnih kulturnih večerih v krajevnih skupnostih našega šolskega okoliša.

5 PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI TRŽNICI

Stojnico bomo zasnovali v dveh delih. En del bo namenjen predstavitvi spominkov. V ozadju bo zemljevid, ki bo prikazoval območja Krajevne skupnosti Štivan ter glavne turistične zanimivosti.

Drugi del stojnice bi bil pripravljen kot mini opazovalnica za ptice. Zraven bodo razstavljene nekatere fotografije Slavka Polaka in naših učencev. Učenec, ki bo zadolžen za sprejemanje obiskovalcev na tem delu, bo oblečen kot ornitolog. Mimoidoči bi pogledali skozi okenca in s pomočjo opisov poskušali ugotoviti, za katero ptico gre. Če bi nam uspelo oblikovati kviz, bi obiskovalci svoje znanje lahko preizkusili in rešili kviz na tablici.

Na predstavitvi turistične naloge bo sodelovalo 9 učencev. Osem učencev bo oblečenih v posebne majice, ki bodo povezane z rdečo nitjo naše turistične naloge. Eden od učencev pa bo oblečen kot ornitolog – njegova naloga bo usmerjati obiskovalce pri opazovalnici za ptice. Na stojnici bodo sočasno štirje učenci, ostalih pet pa bo naše spominke promoviralo med obiskovalci: delili bodo zloženske z opisi ptic in spominke ter kulinarčne dobrote.

6 ZAKLJUČEK

V okviru projektne naloge smo z učenci raziskali naravne danosti izbrane krajevne skupnosti ter omenili tudi kulturno dediščino teh krajev, ki bi bila turistom lahko zanimiva. Ugotovili smo, da se območje ponaša s prelepo naravo, za katero je značilno spreminjanje vodnih virov (voda je enkrat prisotna v običajnih količinah in se zadržuje v strugah, drugič poplavlja bregove in daje vtis presihajočih jezer, tretjič vode sploh ni), kar prispeva k izredno zanimivim 'slikam' pokrajine v vseh letnih časih. Obenem okolica nudi možnosti za številne športne dejavnosti: sprehode, kolesarjenje, vožnjo s kanuji, supanje, ribolov, pozimi pa drsanje in kiting. Turisti se lahko odločijo za polet z letalom ali skok s padalom in si zanimivo pokrajino ogledajo še s ptičje perspektive. Nenazadnje pa si lahko ogledajo tudi številne ptice, saj je območje zaradi lege ob Postojnskih vratih pravo zbirališče najrazličnejših ptic iz najrazličnejših krajev Evrope. Poleg tega smo v projektni nalogi predstavili obstoječo turistično ponudbo, ki niti ni tako neznatna, glede na to, da gre za tri manjša in ne zelo znana naselja – pokazali pa smo, da bi se glede na dejstvo, da kraji niso zelo prepoznavni širši javnosti in turistom z bolj oddaljenih delov Slovenije ali iz tujine, dalo turistično ponudbo še razširiti in popestriti. Da bi to dosegli, smo z izmišljeno pravljico morda zastavili temeljni kamen, okrog katerega se bo spletla mreža raznolikih, a tematsko povezanih produktov. Z njo smo uspeli povezati kar nekaj 'spominkov' in znamenitosti v neko zaokroženo celoto in ker gre za ljubezensko zgodbo, bi ponudbo lahko razširili s pestro poročno ponudbo, ki je bila podrobneje opisana v tretjem poglavju. Upamo in verjamemo, da bo pravljica nekoč prerasla v pravo legendo.

Naloga je bila zelo zanimiva in kar velik izziv. Ob raziskovanju smo spoznali, da rek 'v slogi je moč' rese drži in da s sodelovanjem zmoremo marsikaj. Ob prebiranju literature smo se veliko naučili o kraški pokrajini, razjasnili smo si, kje teče katera voda (obiskovalci teh krajev mnogokrat niso sigurni, ali je vodotok, ki ga vidijo, reka Pivka, ali morda kak drugi pritok), izvedeli smo, da ima Občina Postojna v grbu ribjega sokola, kar nakazuje velik pomen te ptice in drugih ptic že v preteklosti. Spoznali smo, kako zelo so ptice pomembne za ta kraj ter se o njih marsikaj novega naučili. Verjamemo, da bo vodeno opazovanje ptic prav posebna izkušnja in morda bo iz naših vrst celo zrasel kakšen novi ornitolog, ki jih tukaj primanjkuje. Morda kdaj v prihodnosti celo dobimo poseben priročnik o pticah posebej za to območje.

Naše ideje smo predstavili TIC-u Postojna, Notranjskemu muzeju Postojna ter se celo uspeli dogovoriti za sponzorska sredstva in promocijo naše naloge. V prihodnje bomo skušali to predstaviti še drugim primernim lokalnim ustanovam/društvom/podjetjem.

Menimo, da smo z nalogo dosegli svoj namen in da so naše ideje izvedljive ter imajo perspektivo v prihodnosti.

7 VIRI IN LITERATURA

- Brovč, G. in Samsa, M., 2017. Grobišče. *Postojnski prepih*, 71/11, str. 10-12.
- Brovč, G., 2016. Matenja vas. *Postojnski prepih*, 68/10, str. 10-11.
- Dierschke, V. 2008. Novi vodnik – Kateri ptič je to?, Kranj: Peter Virnik
- Golob, U. in Novak, F., 2012. Poti za vse dni: družinski pohodniški vodnik. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Klemenčič, M. et al. 2016 Postojna in Pivka 2015 – Na vetrovni strani Postojnskih vrat, v deželi furmanov in zelenega krasa. Ljubljana: Društvo mladih geografov Slovenije. El. Knjiga.
- Lang, A. 2012. Ptice. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Nicolai, J. 1988. Ujede in sove. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Perko, F. 2014. Drevesnica Štivan 50 let, Matenja vas: Drevesnica Štivan.
- Rupnik, T., 2018. Analiza kakovostnega stanja Rakiškega stržena in predlog prostorske ureditve prostora - magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem.
- Samsa, M., 2017. Rakitnik. *Postojnski prepih*, 78/11, str. 10-11.
- <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/kormorani/> (27.1.2019)
- <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/orli-in-drugi/> (27.1.2019)
- <http://ptice.si/ptice-in-ljudje/ptice-slovenije/orli-in-drugi/> (27.1.2019)
- <http://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/poljske-kure/prepelica> (27.1.2019)
- <http://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/dezevniki/priba> (27.1.2019)
- http://www.park-goricko.org/sl/informacija.asp?id_meta_type=60&id_jezik=0&id_language=0&id_informacija=388 (27.1.2019)
- <https://siol.net/novice/novice/foto-selitev-ibisov-oz-klavzarjev-cez-slovenijo-223054> (27.1.2019)
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Belorepec> (27.1.2019)
- <https://sl.wikipedia.org/wiki/Klav%C5%BEar> (27.1.2019)
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Piv%C5%A1ka_kotlina (15.1.2019)
- <https://www.cipra.org/sl/novice/4704> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/orli/kanja> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/kormorani/kormoran> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/tukalice/kosec> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/plovci/labod-grbec> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/skrjanci/poljski-skrjanec> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/plovci/mlakarica> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/galebi/recni-galeb> (27.1.2019)

- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/caplje/siva-caplja> (27.1.2019)
- <https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/ptici/caplje/velika-bela-caplja> (27.1.2019)
- <https://www.postojna.si/files/other/posts187/105/90830Grb%20z%20barvami.pdf> (7.1.2019)
- <https://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/ogrozeni-klavzar-priletel-na-gorenjske-travnike> (27.1.2019)
- <https://www.zdravgozd.si/prirocnik/zapis.aspx?idso=674> (27.1.2019)
- www.dopps.si (14.11. 2019)

8 PRILOGE

8.1 PRILOGA 1

LJUBEZEN POD ŠTIVANSKIM MOSTOM

Pred davnimi časi je na grad Prestranek po svojih opravkih redno prihajal premožni trgovec Matthaeus z Dunaja. Pot ga je vedno vodila skozi Postojnska vrata, nato pa skozi Grobišče in mimo Štivana, ki mu je bil zaradi spokojnosti narave še posebej pri srcu.

Ko se je nekega poznega popoldneva po večdnevem potovanju peljal mimo cerkvice v Štivanu, ga je pogled na prelepo pokrajino še posebej pritegnil. Utrujen od dolge in naporne poti je pomislil, da bi si lahko privoščil krajši oddih in si pretegnil noge. Velel je ustaviti kočijo pri bližnji cerkvi in se peš odpravil na krajši sprehod. Pot ga je pripeljala do kamnitega mostička, pod katerim se je vila reka Pivka. Nedaleč stran je med krošnjami dreves opazil prelepo dekle, ki je ob bregu krmilo račke. Njena lepota ga je tako očarala, da jo je želel spoznati. Ko se mu je skozi grmovje uspelo prebiti do kraja, kjer je prej stalo dekle, je razočaran ugotovil, da je dekle izginilo, v vodi poleg račk pa je plaval prelep labod. Žalosten se je odpravil nazaj proti kočiji in nadaljeval svojo pot. Ker ga je pogled na dekle tako očaral, se je na istem mestu ustavil tudi čez nekaj dni, ko se je vračal domov. Tudi tokrat je ob bregu zagledal dekle. Njuna pogleda sta se srečala in za trenutek sta obstala kot uročena. Matthaeus je z dekletom želel spregovoriti vsaj nekaj besed in izvedeti njeno ime, vendar se je zgodba ponovila. Na mestu, kjer je bilo prej dekle, je tudi tokrat plaval prečudovit labod. Mladenič se mu je previdno približal in mu ponudil košček pogače, ki mu je ostal od malice in ga je imel shranjenega v žepu. Labod je plaho priplaval bliže, mu iz roke previdno vzel košček pogače ter ga hvaležno pogledal. Ta pogled je trgovca presunil - bil je namreč na moč podoben dekletovemu pogledu. Zamišljen se je mladenič odpravil nazaj v domače kraje.

Od takrat se je trgovec redno vračal na to mesto, s seboj pa je vedno imel košček pogače. Zgodba se je večkrat ponovila. Vsakič, ko je mladenič hotel priti do dekleta, ga je tam pričakal labod. Po enem letu se je na eni izmed svojih poti spet ustavil pri mostičku in tam zagledal dekle, zaradi katerega je mnogo večerov bedel dolgo v noč. Odločen, da mu tokrat ne bo ušla, se je pognal proti njej, pri tem pa mu je zdrsnilo in padel je v reko. Ker ni znal plavati, se je začel utapljati. Dekle mu je priskočilo na pomoč in ga rešilo iz vode.

Od takrat sta se redno sestajala pri mostičku in se sprehajala po okoliških poljih. Med njima je vzklila močna ljubezen. Nekega dne ju je pot zanesla do cerkvice v Rakitniku, ki je ime dobila po Marijini zaroki. Prevzet od trenutka je mladenič dekle zasnubil in ji obljubil, da se bo v tej cerkvi z njo poročil, ko se naslednjič spet vrne. Mladi Matthaeus se je jeseni res vrnil po nevesto, vendar se njena družina s poroko ni strinjala, saj je bilo dekle obljubljeno drugemu snubcu. Mlada zaljubljenca sta se v obupu odločila, da skupaj pobegneta. Čeprav je bila že noč, je Matthaeus svoji izbranki brez razmišljanja pomagal na kočijo in konje v diru usmeril čez polje. Ker je bila tema in ni videl poplavljenega polja, je kočija zapeljala v strugo reke Pivke ter se prevrnila. Naslednji dan so domačini našli polomljeno kočijo in preplašene konje, o paru pa ni bilo sledu.

Nesojena mladoporočenca so dolgo iskali, vendar ju niso nikoli našli. Domačini pa vedo povedati, da se od takrat naprej ob poplavih dva laboda redno vračata v te kraje. Največkrat ju vidijo v bližini cerkve Marijine zaroke v Rakitniku.

8.2 PRILOGA 2 ZLOŽENKA

KAKO OPAZUJEMO PTICE?		RIBJI OREL (<i>Pandion haliaetus</i>)	
Ptice bomo lažje opazovali in določali, če bomo čim bolj mirni in tih, naši gibi pa umirjeni in počasi. Ker jih lahko redko opazujemo dlje časa, je pomembno, da si jih hitro in čim bolj natančno ogledamo, nato pa svoja opažanja primerjamo s slikami ptic v priložniku. Pri opazovanju ptic je priporočljivo upoštevati naslednje korake:			
-Navadno najprej opazimo, kakšne barve je ptica. Pozorni bodimo glavni na barvo posameznih delov telesa. Ali opazimo kakšne posebne vzorce na glavi, perutih ali repu?			
-Poskušajmo oceniti velikost opazovane ptice. Pri tem si lahko pomagamo tako, da za primerjavo vzamemo nam znano vrsto (na primer vrstami kot golubov, vovčji kot vrabce) oz. ptico po velikosti primerjamo z drugimi vrstami v bližini, ki jih že poznamo.			
-Opazujmo tudi obliko telesa in posameznih telesnih delov, na primer obliko in velikost kljuna.			
-Kakšno je vedenje opazovane ptice? Kako se premika po tleh – hodi ali poskakuje? Na kakšen način leti? Se drži sama ali v jati? Se raje zadržuje na tleh ali v krošnjah dreves?			
-Pri določanju si lahko pomagamo tako, da opazovano ptico skiciramo in da si zmožnosti neznane vrste zapišemo. Neznane ptice lahko tudi fotografiramo. Tako jih bomo kasneje lažje določili ali pa sliko pokazali komu, ki nam bo pomagal pri določbi.			
			
RACA MLAKARICA (<i>Anas platyrhynchos</i>)			
OPIS: Vrsta je dolga od 50 do 60 cm, razpon njenih kril pa meri od 80 cm do skoraj 1 m. Samci so enostavno prepoznavni in nezamenljiv. V svatovskem perju imajo rumen kljun, kovinsko temno zeleno glavo, bel obroč okrog vratu, vijolično rjav vrat in prsi ter svetlo siv trebuh in boka. Irbet in krila so temnejše sive barve, sredinska peresa črnega repa pa ima zavila.			
NAZOR: Samica je rjave varovalne barve. Njen kljun je črno-oranžen. Za oba spola te vrste je značilno belo obrabljeno temno modro rcalo, kot pravišmo barvitemu delu na bazi zgornji strani kril. Po parjenju samci zamenjajo perje. Takrat so zelo podobni samicam, spoznamo pa jih po zelenkasto rumenemu kljuna.			
PREHRANA: Hranijo se v plitvih vodnih telesih, pretežno z vodnimi rastlinjem in vodnimi nevretčarji. Jeseni in pozimi pa tudi semena.			
ZIVLJENSKI PROSTOR: Stojčke vode vseh vrst od obale do gora, tudi v nasejlih, v parkih in vrtih ribniških.			
RAZMNOŽEVANJE: Izleče 7 do 13 zelenkastih do rjavkastih jajc.			
ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Celo leto.			
			
REČNI GALEB (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)			
OPIS: Rečni galeb je 35-38 cm njegov razpon kril pa meri okoli 100 cm. Samci in samička sta enake barve. Odraseli ima polet vsjo glavo v barvi temne čokolade, vrat, prsi, trebuh in krila so brezmadžno beli, irbet in krila enakomerno pepelnato sivi, rob repa in konicice kril pa so črne. Pojemi čokoladno kraguca zamenjajo bela, za očesom in ob ušesu pa ostane značilna črna oznaka. Perje mladih rečnih galebov vsebuje več rjave barve in je bolj pisano.			
ZIVLJENSKI PROSTOR: ob čistih vodnih, trstič, mokrišču.			
PREHRANA: Hranijo se z raznoraznimi nevretčarji in njihoviimi ličinkami, pa tudi s semeni, mrvino in še čim. Zlasti izven ljundivnetega obdobja se preživlja s človeškimi odpadki.			
RAZMNOŽEVANJE: 1 zarod letno, večinom 3 rjasto do olivno rjavo jajca s temnimi madeži.			
ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Skoz vsje leto.			
			
SIVA ČAPLJA (<i>Ardea cinerea</i>)			
OPIS: Z iztegnjenim vratom je dolga od 84 do 102 cm, razpon njenih peruti pa meri od 135 do 174 cm. Zgornji del njenega telesa je bolj ali manj črnoin pepelnato siv, trebušni del je siv bel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga peplinašo sivo, trebušni del je svetel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga peplinašo sivo, trebušni del je svetel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga peplinašo sivo, trebušni del je svetel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga peplinašo sivo, trebušni del je svetel, na bokih pa ima črni lisi. Siv vrat, ki ga peplinašo sivo, trebušni del je svetel, na bokih pa ima črni lisi.			
Nad rumenim očesom teče proti zadnjemu delu glave črna progca, ki se na hliniku konča s perjanico iz treh dolgih, črnih peres. Odrasle živali imajo čelo in teme popolnoma belu, medtem ko je ta del glave pri mladih nesabkih siv. Njen dolg in močan kljun umazano rumene barve ima obliko bodala.			
PREHRANA: ribe, raki, ali tudi muškatke, plazilci in mali sesalci, pušji, žuželke in ptičji mladiči.			
ZIVLJENSKI PROSTOR: Zadržuje se na plitvih vodah z gosto posejlenimi nabrežji, na vlažnih območjih, ob jarkih, jezerih v parkih in tudi na njivah.			
RAZMNOŽEVANJE: 1 zarod na leto, od 3 do 5 blečoč zelenih jajc.			
ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: celo leto.			
			
PRIBA (<i>Vanellus vanellus</i>)			
OPIS: Meri od 28 do 31 cm. Razpon značilno širokih kril z zaobljenimi koncem je med 67 in 72 cm. Od daleč je to črno bela ptica na dolgih nogah, če pa jo imamo močnjeno videti od bližje, opazimo, da se barva njenega trbuha in zgornje strani kril kovinsko lesketa v pretežno sivi do temno zelenih do rjavu vijoličnih barvnih odtenkih. Le pozimi robort peres na njenem trbuha odlepijo. Črni so sprundji del vratu, kljun, progca čoz bela lica in vrh glave, ki ga krasi dolg čop tankih peres. Belina trebuha se po spodnji strani kril razliva ob "zapestju", barve, zgornja stran repa pa je bela s črno trikotno rjavo na koncu. Nogo so umazano rjavo barve.			
ZIVLJENSKI PROSTOR: Mokrotni travniki.			
PREHRANA: Hranijo se v glavnem z žuželkami, tako z ličinkami kot z odraslimi osebkami, lovi tudi puške, pušje, deševnitke in ovočnike, manjši del njene prehrane pa predstavljajo semena in drugi deli rastlin.			
RAZMNOŽEVANJE: 1 zarod letno, 4 rjavkasta jajca s črnimi pegami.			
ČAS OPAZOVANJA PRI NAS: Od marca do avgusta.			
			
PTICE V KRAJEVNI SKUPNOSTI ŠTIVAN			
		OSNOVNA ŠOLA PRESTRANEK ULICA 25. MAJJA 14. a 6258 PRESTRANEK	TELEFON: 05 754 25 12
			Elektronski naslov: http://www.os-prestranek.si/

